

RECENZJA

Na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki, (Dz. U. Nr 65, poz. 595, ze zmianami, Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r.) Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów powołała mnie pismem z dnia 20 grudnia 2017 roku na recenzenta **przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dziedzinie wokalistyki pani mgr Doroty Makulec.**

Tytuł pracy doktorskiej brzmi: *„Zasady fonetyki angielskiej w śpiewie dla Polaków”*.

Promotorem niniejszego przewodu jest prof. dr hab. Urszula Kryger.

Do pisma wyznaczającego mnie recenzentem sygnowanego przez Dziekana Wydziału Wokalno-Aktorskiego AM w Łodzi, prof. dr hab. Urszulę Kryger, została dołączona stosowna dokumentacja, między innymi zawierająca: formalne dokumenty niezbędne do przeprowadzenia przewodu, opis działalności i dorobku artystycznego Kandydatki, w tym nagrody i wyróżnienia za działalność artystyczną, recenzje, udzielone wywiady.

Kandydatka przedstawiła także:

- dzieło artystyczne w postaci nagrania płytowego zawierającą trzy następujące cykle pieśni: Karola Szymanowskiego „7 Pieśni do słów Jamesa Joyce’a na głos i fortepian op. 54” (1926), Aarona Coplanda „Twelve Poems of Emily Dickinson” (1949-50), Henry Purcella „Five Love Songs (1681-1695) ze zbioru Orpheus Britannicus” w opracowaniu Benjamin Brittena. Artystka dokonała nagrania we współpracy z pianistami: Agnieszką Seguchi (Szymanowski), Rafałem Hołubem (Copland) oraz Katarzyną Kluczyńską (Purcell);

- wraz z pracą teoretyczną pod tytułem „Zasady fonetyki angielskiej w śpiewie dla Polaków” wraz z nagraniem na płycie CD przykładami ilustrującymi praktycznie omawiane zagadnienia językowe i wykonawcze.

Pragnę poinformować, że w mojej ocenie złożona przez panią Dorotę Makulec obszerna praca doktorska wraz z dokumentacją dorobku zostały wyczerpująco przygotowane i bez zastrzeżeń odpowiadają ustawowym wymaganiom oraz Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2004 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskim i habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. nr 15, poz. 128, Dz. U. nr 252 poz. 2124, Dz. U. nr 153, poz. 1094).

Podstawowe dane o Kandydatce:

- Dorota Makulec urodziła się 31 sierpnia 1983 roku w Szczecinie.
- Studia licencjackie, a następnie magisterskie z wynikiem bardzo dobrym odbyła w Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu w latach 2001-2008 na Wydziale Wokalnym w klasie prof. dr hab. Wojciecha Maciejowskiego.
- W tym samym okresie, tj. 2001-2008 odbyła studia licencjackie, a następnie magisterskie na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w zakresie filologii angielskiej ze specjalizacją w zakresie językoznawstwa.
- Odbyła także studia III stopnia doktoranckie w zakresie śpiewu solowego na Wydziale Wokalno-Aktorskim Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów pod kierunkiem prof. dr hab. Urszuli Kryger.

Tak więc Kandydatka, co pragnę podkreślić, posiada podwójne, uzupełniające się wzajemnie wykształcenie - jest muzykiem bardzo dobrze przygotowany do wykonywania zawodu wokalisty w dziedzinie muzyki klasycznej oraz filologiem angielskim posiadającym specjalizację w zakresie językoznawstwa.

Ponadto posiada również potwierdzone umiejętności w zakresie języka niemieckiego, jak również deklaruje podstawową znajomość języka włoskiego. Należy więc stwierdzić, że tego rodzaju kwalifikacje lingwistyczne i wokalne pozwalają na

uniknięcie wielu istotnych w tym zawodzie trudności związanych z wykonawstwem muzyki tworzonej na gruncie tych języków.

Praca doktorska pani Doroty Makulec pt. „*Zasady fonetyki angielskiej w śpiewie dla Polaków*” jest złożona z dzieła artystycznego zapisanego na nośniku elektronicznym i części teoretycznej w formie drukowanej stanowiących całość spójną tematycznie i zrealizowaną na wysokim poziomie merytorycznym. Swą oryginalnością i dogłębną dokonywanych analiz lingwistycznych i z dziedziny wykonawstwa wokalnego opartego o literaturę angielskojęzyczną potwierdza zdobytą wiedzę zarówno muzyczną, jak i filologiczną.

Z przyjemnością mogę stwierdzić, że Doktorantka przygotowując całość materiałów wykazała się rozległą, wieloaspektową wiedzą muzyczną, wielopoziomą znajomością zagadnień wokalnych, dociekliwością oraz samodzielnością badawczą w dziedzinie lingwistyki stosowanej w życiu codziennym artysty-wokalisty.

Dzieło artystyczne

Dzieło artystyczne obejmuje, jak już wspomniałem, trzy cykle pieśni (łącznie 24 pozycje), zróżnicowanych pod względem stylistycznym, pochodzących z różnych okresów - Karola Szymanowskiego „7 pieśni do słów Jamesa Joyce’a na głos i fortepian op. 54” (1926), Aarona Coplanda „12 Poems of Emily Dickinson” (1949-50), Henry Purcella „5 Love Songs (1681-1695) ze zbioru Orpheus Britannicus” w opracowaniu Bendjamina Brittena. Pragnę poinformować, że przedstawione nagranie z pianistami: Agnieszką Seguchi (Szymanowski), Rafałem Hołubem (Copland) oraz Katarzyną Kluczyńską (Purcell) prezentuje bardzo wysoki poziom wykonawstwa – zarówno wokalnego, jak i instrumentalnego.

Kluczem wyboru tego repertuaru jest oczywiście różnorodność wersji języka angielskiego, w którym powstały dzieła poetyckie będące kanwą utworów. Niewątpliwie już sam wybór repertuaru - stylistycznie i czasowo zróżnicowanego - poświadcza o wszechstronności zainteresowań, a także wskazuje na staranne przemyślenie omawianej muzycznej i lingwistycznej materii. Utwory te odzwierciedlają bowiem grupy problemów wykonawczych związanych z wykonawstwem utworów powstałych na gruncie brytyjskim, amerykańskim, a także obcojęzycznym, w tym wypadku stworzonych przez Karola Szymanowskiego - do angielskiej, awangardowej poezji. Jak wskazuje Kandydatka różnice w amerykańskiej

i brytyjskiej wersji języka angielskiego stwarzają problemy wykonawcze, podobnie jak ewolucja na przestrzeni czasu języka angielskiego.

Wykonawstwo wyżej wspomnianych utworów jest praktyczną egzemplifikacją poruszonych w części teoretycznej różnorodnych problemów językowych, zwłaszcza w zakresie prawidłowej fonacji. Precyzja, a wręcz drobiazgowość analiz, które mogą być na tym poziomie dokonywane tylko przez osobę dogłębnie znającą historyczny i współczesny kształt języka, jest niewątpliwie imponująca. Wsparta wysokiej próby techniką wokalną, precyzją wykonawczą oraz wrażliwością i kulturą muzyczną uwzględniającą zróżnicowanie stylistyczne utworów sprawia, że dzieło artystyczne odznacza się wyjątkowym pięknem.

Jeszcze raz trzeba podkreślić, że Kandydatka wspaniale współpracuje z towarzyszącymi jej pianistami. Rodzaj i jakość tego partnerstwa sprawia, że powstałe dzieło muzyczne jest wyrazowo pełne. Obie strony wykazują pełne zrozumienie i harmonijnie budują nastój poszczególnych utworów. Nie jest to w żadnym wypadku „sucha” ilustracja, jak wybrnąć z problemów lingwistycznych, a soczyste, indywidualne wykonawstwo zachowujące estetykę poszczególnych części repertuaru.

Tak więc pokazanie i omówienie szerokiej palety językowych trudności wykonawczych, nie dominuje nad wykonawstwem, przeciwnie nadaje mu głęboki sens oraz szczególną szlachetność.

Z przyczyn naturalnych najbardziej zainteresowało mnie brzmienie utworów Szymanowskiego, które znam w wielu doskonałych wykonaniach. Choć oczywiście powody wykonania tych właśnie pieśni są dla mnie w pewnym klarowne. Połączenie dwóch wybitnych indywidualności literackiej i muzycznej awangardy samo w sobie jest niezwykle interesujące. Zaciekało mnie, w jakim kierunku pójdzie wykonanie, tych niezwykle trudnych utworów i czy artystka nie skupi się zbyt na kwestiach językowych, które w przypadku Joyce’a mogą wydawać się kierunkiem odpowiednim.

W tym wypadku Kandydatka wykorzystwała nienaganną technikę wokalną przede wszystkim do przedstawienia tematu. Głos został wysunięty na plan pierwszy - wykonawczynie pokazała całą paletę możliwości wokalnych - jak operowanie różnymi rejestrami głosu, zmiany dynamiki, barwa, perfekcyjna intonacja. Efekt w moim odczuciu jest bardzo dobry – powstały utwory z wyraźną frazą, liryczne, o pięknej rozwijającej się muzycznej narracji. Dzięki zastosowanym zróżnicowanym środkom wyrazowym został osiągnięty efekt śpiewności i pewnej melancholii. Jeszcze raz trzeba podkreślić bardzo precyzyjną, pełną zrozumienia współpracę w tworzeniu tej

oryginalnej interpretacji wszystkich wykonawców – wokalistki i towarzyszącej pianistki. Umiejętne podkreślenie linii melodycznej utworów w moim przekonaniu zostały dostatecznie uzasadnione i pięknie wykorzystane.

Utwory Aarona Coplanda stawiają wykonawcy bardzo wysokie wymagania techniczne. Jest to muzyka trudna pod względem zmian dynamicznych i harmonicznie – wokalista musi posiadać ogromną skalę głosu – od dźwięków ekstremalnie wysokich po niskie głębokie tony piersiowe. Pani Dorota Makulec wykonała te utwory wzorcowo technicznie i z wielkim wyczuciem ich potencjału dramatycznego. Tę piękną, krystaliczną interpretację pragnę szczególnie podkreślić.

Utwory Henry Purcella w opracowaniu Benjamina Brittena wymagają jeszcze innych umiejętności – lekkości, finezji i umiejętności *bawienia się* pięknem melodyki. Ponadto wymagają dyscypliny w prowadzeniu głosu, znajomości stylistyki baroku – zdobień i afektów. Z tego zadania Kandydatka wywiązała się również nienagannie.

Jednakże jeszcze raz pragnę podkreślić, że wszystkie zarejestrowane utwory są wykonane bardzo starannie i z wielką kulturą muzyczną.

Część teoretyczna

Kandydatka w swej pracy teoretycznej specyfikuje i omawia problemy angielskiej wymowy czyniąc to z punktu widzenia młodego polskiego wykonawcy. W planie ogólnym przedstawia zarówno szczegółowe wskazówki dotyczące prawidłowej angielskiej fonacji oraz wskazuje na możliwości przeinaczenia sensu utworu w przypadku niestarannego wykonania.

Na marginesie należy dodać, że problemy wykonawcze związane z historyczną ewolucją języka nie są charakterystyczne dla języka angielskiego – podobne występują również w wykonawstwie utworów wokalnych powstałych na gruncie innych języków. Jednakże kwestie dotyczące, na przykład języka niemieckiego i włoskiego z uwagi na częstość występowania w literaturze wokalne, są bardziej znane i oswojone.

Konstrukcja pracy jest oparta na czterech grupach tematycznych - rozdziałach: *1. Analiza piśmiennictwa na temat fonetyki angielskiej, 2. Fonetyka języka angielskiego w mowie, Fonetyka języka angielskiego w śpiewie, Analiza fonetyczna wybranych cykli pieśni w kontekście wykonawstwa artystycznego.* Następnie Kandydatka rozwija poszczególne tematy na zagadnienia szczegółowe - analizuje drobiazgowo pod względem wykonawczym poszczególne grupy głosek i ich złożeń –

dając polskim wykonawcom możliwość zrozumienia zasady i techniki osiągnięcia pożądanego efektu. Ostatnia – czwarta część jest poświęcona analizie lingwistycznej utworów będących przedmiotem dzieła artystycznego i stanowi dobre wprowadzenie do starannie przygotowanej płyty.

Niewątpliwie bardzo wartościową częścią dysertacji jest dodanie zestawu przykładów ilustrujących poszczególne zagadnienia również w formie płyty CD. Ta praktyczna część uwierzytelnia część teoretyczną. Wypowiedź jako całość jest zwarta, prawidłowo skonstruowana, posiada jasno wyartykułowane tezy i ich rozległe uzasadnienia. Nadto jest zaopatrzona w obszerną fachową bibliografię, przypisy oraz stosowne przykłady nutowe ilustrujące omawiany problem.

Uwagi końcowe

Płyta to przede wszystkim świadectwo biegłości muzycznej i intelektualnej Kandydatki jak i pozostałych współwykonawców – mogłaby stanowić ciekawą pozycję na rynku muzycznym, także z edukacyjnym kluczem.

Jeśli chodzi o samą Kandydatkę to wszechstronne przygotowanie muzyczne - klasyczne i filologiczne - połączone z odpowiednio wyszkolonym pięknym głosem pozwoliło jej na zaprezentowanie oryginalności i perfekcji artystycznej. Tego typu wykonawstwo stawia bowiem szereg bardzo trudnych zadań wokalnych. Analiza procesu kształtowania prawidłowej wymowy w śpiewie solowym to zapis przede wszystkim samoświadomości i dojrzałości artystycznej. Refleksje te znalazły odzwierciedlenie praktyczne w stworzonej muzycznej kreacji, przemyślanej i wyrazistej.

Biorąc powyższe pod uwagę przedstawione dzieło artystyczne należy cenić wysoko – każda jego pozycja została przemyślana od strony formalnej – dynamiki, frazowania, a zwłaszcza artykulacji i wzajemnych relacji między muzykami.

Można więc śmiało stwierdzić, że poziom wykonawstwa wokального Doktorantki - w tym posługiwanie się techniką wokalną - nie budzi zastrzeżeń merytorycznych, a założony cel pracy teoretycznej został osiągnięty. Pani Dorota Makulec pokazała oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego i teoretycznego. Posiada więc wszelkie kwalifikacje do prowadzenia samodzielnej pracy.

Praca jest bardzo obszerna, co nieco utrudnia korzystanie z niej jako ewentualnego podręcznika. Chciałby~~m~~ ewentualnie podpowiedzieć jej skrót z

utrwalonymi przykładami poprawnej wymowy i ćwiczeniami. Niewątpliwie podniosłoby to jej „walory użytkowe” w tym najbardziej popularnym rozumieniu. Ponadto taki podręcznik mógłby służyć jako podstawa warsztatów językowo-wokalnych - w tym zakresie dostosowanych do potrzeb polskich młodych wykonawców.

Konkluzja

Praca doktorska pani mgr Doroty Makulec wkracza poprzez swą formę oraz twórczą treść artystyczną i poznawczą w sferę ogólnej refleksji dotyczącej zasad prawidłowego wykonawstwa wokального. Na tym moim zdaniem polega znaczący wkład tej pracy w rozwój zarówno dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Doktorantkę, jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym więc stwierdzam, że pani Dorota Makulec wykazała się głęboką wiedzą teoretyczną, a także praktycznymi umiejętnościami prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń ustawowe wymagania. Stawiam wniosek o przyjęcie pracy.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'W. Kur...' with a flourish at the end.